

Mathematics throughout the ages. VI

Martina Bečvářová

Z korespondence Františka Vyčichla Vladimíru Kořínkovi

In: Jindřich Bečvář (editor); Martina Bečvářová (author): Mathematics throughout the ages. VI. (Czech). , 2010. pp. 220–231.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401738>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Z KORESPONDENCE

FRANTIŠKA VYČICHLA VLADIMÍRU KOŘÍNKOVI

MARTINA BEČVÁŘOVÁ

V rozsáhlé pozůstalosti Vladimíra Kořínka uložené v Archivu Akademie věd ČR je 11 dopisů Františka Vyčichla z let 1949 až 1955 a 2 dopisy z roku 1955,¹ které ukazují jejich hluboké přátelství a pevné lidské charaktery. Dokumentují Vyčichlovo neuvěřitelně široké pracovní nasazení na ČVUT, v JČMF a matematické komunitě obecně, všestranně rozsáhlé společenské aktivity a osobní kontakty. Odkrývají však také nelehkou politickou a ekonomickou situaci v poválečném Československu a naznačují problémy, s nimiž se musela naše vědecká obec padesátých a šedesátých let potýkat. Odhalují Vyčichlovo rodinné zázemí a jeho nezadržitelně se zhoršující zdravotní stav.

První dva otištěné dopisy z roku 1950 ukazují snahu českých matematiků a přírodovědců udržet pod kontrolou nezávislé a rozumné publikační možnosti pro tisk odborné literatury a kvalitních popularizačních prací. Naznačují složité odborná i politická zákulisní jednání a plány, které však v padesátých letech nemohly mít, a také neměly patřičný úspěch.

Druhé dva publikované dopisy z roku 1954 nastiňují Kořínkovu nezištnou snahu napomoci rychlému Vyčichlovo přestupu z ČVUT na MFF UK, a tak přispět ke snížení jeho učební povinnosti, výraznému omezení jeho administrativní zátěže, a tudíž zlepšení jeho zdravotního stavu. Poznamenejme, že ani tato snaha nevedla v průběhu čtyř let ke zdárnému cíli, ač důvody neúspěchu nejsou jasné.

* * * * *

*V Praze dne 19. srpna '50.**Milý Vládo,**včera večer jsem našel doma Tvé dopisy a proto na ně odpovídám dost pozdě.**Řed. Valouch² je na týdenní dovolené, vrátí se prý v pondělí. O nakladatelství jsem mluvil v Luhačovicích s Milošem.³ Řekl mně, že se všeho drží stranou,*

¹ Dopisy jsou uloženy v kartonech č. 46 a 22.

² Miloslav Valouch (1878–1952) po studiu na Filozofické fakultě české univerzity v Praze získal způsobilost pro vyučování matematice a fyzice na českých středních školách a jako středoškolský pedagog působil na různých středních školách až do roku 1918. Od roku 1918 až do roku 1927 pracoval na ministerstvu školství Československé republiky (v letech 1924 až 1926 byl pověřen jeho řízením), kde se věnoval především otázkám reformy vyučování. V letech 1915 až 1952 byl ředitelem Jednoty českých (československých) matematiků a fyziků. Vepsal řadu článků, středoškolských učebnic a tabulek, přeložil dva Archimédovy spisy do češtiny.

³ Miloš Kössler (1884–1961) po studiích na Filozofické fakultě české univerzity v Praze působil v letech 1910 až 1918 jako středoškolský profesor, od roku 1918 až do roku 1939 učil na

poněvadž nikdo s ním nejednal. O jednání Ed. rady věděl, ale min. inf. o ničem nerozhodlo.⁴ Myslí si, že by bylo dobře, aby Ústředí v. výzkumu usilovalo o nakladatelství (Vlasák)⁵ a aby Přírodov. nakl. bylo mu přiřazeno. Říkal jsem, mu že už před časem jsem o nakl. s Vlasákem mluvil, ale tomu se do toho ještě v první etapě budování výzk. ústavů nechce. Až se vrátí z Mar. Lázní pohovořím s ním znovu. Valouch sen. mně říkal (před týdnem), že byl zavolán na MOO⁶ a že zároveň tam byli zástupci nakladatelství ŽP.⁷ Byli vyzváni, aby připravili společný plán ediční na r. 51 a aby jednali o splynutí PN + ŽP.⁸ Když jsem mu sdělil, že vím o jednání Ed. rady, řekl mně, že bude ještě jednou jednání

Karlově univerzitě, kde byl roku 1927 jmenován profesorem matematiky. V roce 1935/1936 zastával funkci děkana Přírodovědecké fakulty UK. V letech 1939 až 1943 byl předsedou Jednoty českých matematiků a fyziků. Po válce opět vyučoval na PřF UK, od roku 1953 na Matematicko-fyzikální fakultě UK. Je autorem knížky *Úvod do počtu diferenciálního* (1926) a více než třiceti odborných prací o analytických funkcích a teorii čísel.

⁴ Jednalo se o *Ministerstvo informací*, které existovalo od roku 1945 do roku 1953. Po celou dobu je vedl Václav Kopecký (1898–1961), komunistický politik a novinář. Václav Kopecký byl od roku 1921 členem KSČ, od roku 1928 vedl redakci Rudého práva. V letech 1929 až 1938 byl členem ÚV KSČ, v letech 1931 až 1938 členem politbyra ÚV KSČ a poslancem Národního shromáždění. V letech 1938 až 1945 působil v Moskvě jako člen nejužšího zahraničního vedení KSČ. V roce 1945 se podílel na vypracování Košického vládního programu. Po válce byl členem předsednictva ÚV KSČ a poslancem Národního shromáždění, v letech 1945 až 1953 ministrem informací, v letech 1953 až 1954 ministrem kultury, od roku 1954 až do své smrti byl místopředsedou vlády. Patřil mezi přední ideology KSČ a hlavní tvůrce komunistické politiky 40. a 50. let.

⁵ Pravděpodobně se jednalo o Františka Vlasáka (1912–2005), národohospodáře a politického činitele, který byl původním povoláním středoškolský profesor chemie. V letech 1938 až 1950 pracoval jako chemik ve Státním geologickém ústavu, v letech 1952 až 1955 byl náměstkem ministra – předsedy Státní plánovací komise, 1955 až 1958 ministrem energetiky, 1958 až 1963 ministrem dopravy, 1963 až 1965 předsedou Státní komise pro řízení a organizaci, 1965 až 1968 ministrem – předsedou Státní komise pro techniku, v roce 1968 ministrem národohospodářského plánování a roku 1969 ministrem plánování. V šedesátých letech byl významným představitelem reformního ekonomického i politického proudu, v sedmdesátých letech byl vyloučen z KSČ a odstaven z politického života. Od února do června 1990 byl prvním místopředsedou vlády České republiky, od června 1990 do května 1991 byl místopředsedou vlády České republiky.

⁶ Pravděpodobně se jedná o *Ministerstvo školství, věd a umění*, které ve 40. a 50. letech neustále měnilo svůj název (1945 až 1948 pod názvem Ministerstvo školství a osvěty, 1948 až 1953 Ministerstvo školství, věd a umění, od 1953 do 1954 Ministerstvo školství a osvěty).

⁷ ŽP značí nakladatelství *Život a práce* (před druhou světovou válkou neslo nakladatelství název *Volné myšlenky československé*).

⁸ PN značí *Přírodovědecké nakladatelství* (resp. vydavatelství). Bylo zřízeno na konci roku 1949. Jeho základem se stalo znárodněné nakladatelství JČMF. Jednota byla od počátku roku 1950 jen vydavatelem některých spisů tištěných v Přírodovědeckém nakladatelství. Tyto nesly ještě její „staré“ logo. Na počátku roku 1951 Ministerstvo informací zřídilo *Vědecké vydavatelství*, které zahájilo oficiální činnost od 1. 4. 1951 a převzalo vydavatelskou funkci Jednoty i Přírodovědeckého vydavatelství. Jednota zakončila vydavatelskou i nakladatelskou činnost 31. 3. 1951. Poznamenejme, že v jejích pěti edičních řadách vyšlo více než sto titulů: *Sborník JČMF* 20 titulů, *Knihovna spisů matematických a fyzikálních* 24 titulů, *Kruh* 16 titulů, *Cesta k vědě* 57 titulů, *Brána k vědě* 19 titulů. Jednota také vydávala učebnice matematiky, deskriptivní geometrie a fyziky pro všechny typy škol a matematicko-fyzikální časopisy. Vydávání učebnic podle nového školského zákona převzalo od konce roku 1948 *Státní pedagogické nakladatelství*. O edičních řadách viz článek *Matematický život v Praze v 50. a 60. letech 20. století* otištěný v tomto sborníku.

o takovém splynutí mezi oběma naklad. někdy koncem srpna (27. – 31. VIII); chce prý připravit kalkulaci a pak říci, kolik může PN do spol. podniku dát a žádat, aby ŽP dalo stejně a pak žádat JČMF o pronájem místností atd.⁹

Medonos¹⁰ bohužel zde není zatím, takže nevím, trvá-li Věd. tech. nakl. na tom, aby matem. přišla k němu a jak vůbec se VTN k této celé věci staví.¹¹

Postup navržený Val. sen. je, myslím, správný, jestliže je vůbec nutný. Já nevěřím, že tímto opatřením se docílí toho, aby PN plnilo plán. Zejména fyzika, chemie a ostatní přírodní vědy budou mít stále ještě velký nedostatek publikací. Při zaměstnanosti našich lidí (prof. gym., asistentů a prof. vys. škol) nelze počítat s rapidním vzrůstem popul. věd. literatury z těchto oborů. A nevím, jestli to překlady vyrovnají. Kdo je udělá?

Myslím si, že by společnosti: chem., JČMF, astron., UMU¹² měly opětovně udělat zákrok u MIO,¹³ bude-li publikační činnost v jejich oborech chystanou fusí ohrožena.

⁹ Jednota českých matematiků a fyziků již před první světovou válkou patřila mezi naše velké nakladatele odborné literatury a učebnic. Roku 1919 zakoupila vlastní tiskárnu, kterou ve dvacátých letech zdokonalila tak, aby umožňovala kvalitní tisk matematických a fyzikálních textů. V důsledku hospodářské krize a úbytku práce se roku 1933 sloučila s tiskárnou Svazu horních a hutních inženýrů a vytvořila firmu *Prometheus*, která byla vybavena moderními a kvalitními stroji a zaměstnávala dobře školený personál, proto nabídla možnost vydávání speciálních tisků i pro jiné obory. V roce 1946 Jednota zakoupila moderní sázecí a lící stroje zvyšující výkonnost i kvalitu tisku. Roku 1948 však byla tiskárna znárodněna, neboť její zařízení a počet zaměstnanců splňovaly podmínky zákona o znárodnění průmyslových podniků. Znárodněná firma dostala název *Knihotisk 5* a nadále tiskla matematickou, fyzikální, chemickou, astronomickou, technickou a jinou odbornou literaturu.

¹⁰ Pravděpodobně se jednalo o Václava Sávu Medonose (1915–1985), knihovníka a dokumentaristu, který výrazným způsobem ovlivnil fungování československého systému technické dokumentace. Díky svému vzdělání a osobním kontaktům zajistil, i přes všechny organizační a politické problémy, rozvoj naší dokumentaristiky, který byl srovnatelný se zahraničním. Po studiích na ČVUT zastával funkci asistenta v Ústavu textilní technologie a papírenství na ČVUT, v době druhé světové války pracoval na generálním ředitelství Škodových závodů v Praze, šest měsíců byl vězněn Gestapem, a pak působil v dokumentačním středisku oddělení Báňské a hutní, a. s. Po válce pracoval v dokumentačním středisku Knihovny vysokých škol technických, v Technickém dokumentačním středisku a Dokumentačním středisku Československých závodů kovodělných a strojírenských. V letech 1948 až 1949 byl ředitelem Knihovny vysokých škol technických, v letech 1950 až 1951 pracoval v Dokumentačním ústředí, které fungovalo jako oddělení Ústředí vědeckého výzkumu (resp. Ústředí výzkumu a technického rozvoje), a jehož cílem bylo vybudování ústřední plánovací, koordinační a řídicí organizace pro dokumentaci. Od roku 1951 až do roku 1954 působil v Československém ústavu pro technickou a hospodářskou dokumentaci, který byl nástupcem Technického dokumentačního střediska. Roku 1954 odešel do jaderné energetiky (1954 až 1956 byl sekretářem Vládního výboru pro výzkum a mírové využití atomové energie, 1956 až 1958 byl vedoucím odboru atomové agentury Ministerstva energetiky, od roku 1958 až do roku 1967 pracoval v Ústavu jaderného výzkumu v Řeži u Prahy, od roku 1967 do roku 1975 byl zaměstnán ve Výzkumném ústavu energetickém). V roce 1970 byl vyškrtnut z KSČ pro podporu společenských změn, k nimž docházelo v letech 1968 a 1969, a pro nesouhlas se sovětskou okupací.

¹¹ VTN značí *Vědecko technické nakladatelství*.

¹² UMU značí *Ústřední matematický ústav*.

¹³ MIO značí *Ministerstvo informací*; existovalo od 4. 4. 1945 do 31. 1. 1953.

Měl by také k tomu se na MIO vyjádřit pověřenec pro PN tj. Miloš. Ten také měl se Strídou¹⁴ reagovat na Reimanův¹⁵ článek a na jeho snahy přednesené v Ed. radě. Strída v E. radě byl a odmítl návrh Reimanův, tak nevím, jak někdo může říkat, že už je věc hotová.

Zkrátka si myslím, že je třeba dobře rozvážit krok k společnosti, která chce jen vydávat plané propag. knihy a vše vědecké omezovat. To je lépe jít k VTN. (To také Medonosovi řeknu.)

Pokud se týká mikrofilmu: Mikrofilm lze kopírovat i na formát normální stránky knihy. Je to ale dost drahé, podle ceny papíru. Až 2 Kčs stránka. Snad Zachoval¹⁶ bude vědět o lacinějším zdroji. – Aparát již objednaný a možná, že už dodán. Také zařízení pro čtení mikrofilmu. – Nejlépe se ovšem osvědčuje mikrofilm pro pojednání. –

Do Budapešti jedou (po jednání Čecha s kádr. odd. ústředí věd. výzk.) Jarník, Katětov, Novák, Schwarz, Hronec.¹⁷ Slováci nejsou ještě povoleni a proto zatím

¹⁴ Pravděpodobně se jednalo o Miroslava Střidu (1923–2008), českého geografa, spisovatele a publicistu.

¹⁵ Pravděpodobně se jednalo o Pavla Reimana (1902–1976), historika a novináře, který byl již před druhou světovou válkou činný v KSČ (1926 až 1929 šéfredaktor listu Vorwärts v Liberci). V letech 1948 až 1952 pracoval jako odpovědný redaktor revue Nová mysl. Zabýval se dějinami komunistického a dělnického hnutí v českých zemích a dějinami německé literatury. V šedesátých letech podporoval společenské a politické reformy; v roce 1970 byl vyloučen z KSČ a musel se stáhnout z veřejného života.

¹⁶ Ladislav Zachoval (1906–1982) po studiu na Přírodovědecké fakultě UK pracoval ve fyzikálních ústavech ČVUT, v letech 1938 a 1939 byl na studijním pobytu na pařížské Sorbonně, za války pracoval u firmy AKO (později Fotochema) v Českém Brodu. Po válce byl externím učitelem na univerzitě v Olomouci. Roku 1953 byl jmenován profesorem vědecké fotografie, fotofyziky a fotochemie na PrF UK, po založení MFF UK přešel na tuto fakultu a ve školním roce 1963/1964 byl jejím děkanem. Zabýval se ultraakustikou, fotografií, chemickou fyzikou, luminiscencí a fotochemií.

¹⁷ Eduard Čech (1893–1960) po studiu na Filozofické fakultě české univerzity v Praze krátce působil jako středoškolský profesor, od roku 1923 učil na Masarykově univerzitě v Brně, roku 1945 byl jmenován profesorem matematiky na Univerzitě Karlově. Stál u zrodu Matematického ústavu ČSAV (1947 pod názvem Badatelský ústav matematický) a Matematického ústavu UK, ovlivnil strukturu výuky matematiky na všech našich pedagogických fakultách. Zabýval se hlavně topologií, projektivní a diferenciální geometrií. Sepsal řadu odborných prací, spolu s G. Fubiniem monografie *Geometria proiettiva differenziale* (1926) a *Introduction à la géométrie projective différentielle des surfaces* (1927), dále sepsal *Bodové množiny* (1936) a *Topologické prostory* (1959) a řadu dalších knih a několik středoškolských učebnic. Od roku 1953 byl hlavním redaktorem časopisu *Czech Mathematical Journal*. Byl členem České akademie věd a umění a později Československé akademie věd.

Vojtěch Jarník (1897–1970) po studiu na Filozofické fakultě české univerzity v Praze působil v letech 1919 až 1921 na České technice v Brně, od roku 1921 byl profesorem matematiky na Univerzitě Karlově, v roce 1947/1948 byl děkanem Přírodovědecké fakulty UK, v letech 1950 až 1954 prorektorem a v roce 1959/1960 děkanem Matematicko-fyzikální fakulty UK. Zabýval se zejména teorií čísel a matematickou analýzou. Sepsal čtyřdílnou učebnici-monografii *Diferenciální počet I, II a Integrální počet I, II* (1946 až 1955, vycházela opakovaně až do roku 1984) a *Diferenciální rovnice v komplexním oboru* (1972). V letech 1935 až 1950 byl hlavním redaktorem *Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky*, pracoval v Jednotě českých (československých) matematiků a fyziků, České akademii věd a umění a později Československé akademii věd.

nikdo nic nepřipravuje a neshání. Původní terno, které Ti napsala sl. Mik., Čech odmítl a vymohl tuto skupinu.

Až nyní něco o nás:

Když v Luhačovicích nebylo hezky a D^{oc}. Hejda¹⁸ říkal, abych v sychravém podnebí nebyl, odjel jsem. Necítil jsem se dobře a tak po nedělní prohlídce u něj,

Miroslav Katětov (1918–1995) byl matematikem a šachistou, jeho studium matematiky na Přírodovědecké fakultě UK přerušila druhá světová válka, proto je ukončil až roku 1945. Od toho roku byl také zaměstnán na Přírodovědecké fakultě UK a později na Matematicko-fyzikální fakultě UK. V roce 1948 se habilitoval a v roce 1953 byl jmenován profesorem matematiky na UK. Ve školním roce 1952/1953 byl prvním děkanem MFF UK, v letech 1953 až 1957 byl rektorem UK. Od roku 1961 působil také v Matematickém ústavu ČSAV, kde byl v následujícím roce jmenován akademikem. V letech 1960 až 1970 byl ředitelem Matematického ústavu UK. Zabýval se topologickými prostory, teorií dimenzí, funkcionální analýzou, matematickou entropií a matematickou psychologií.

Josef Novák (1905–1999) studoval matematiku a fyziku na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně, od roku 1935 byl řádným asistentem na tamním matematickém ústavu a na tomto místě působil až do uzavření českých vysokých škol v roce 1939. V roce 1946 byl jmenován mimořádným profesorem na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. Přednášel také na Pedagogické fakultě této univerzity a na univerzitě v Olomouci. V roce 1948 byl jmenován řádným profesorem na ČVUT v Praze. Od roku 1950 také externě vedl několik let katedru matematické statistiky na PřF UK. Od téhož roku byl vedoucím oddělení teorie pravděpodobnosti a matematické statistiky matematického ústavu nejprve Ústředního ústavu matematického a později ČSAV. V letech 1972 až 1976 stál v čele Matematického ústavu ČSAV. Věnoval se především topologii, pravděpodobnosti, statistice a genetice.

Štefan Schwarz (1914–1996) po studiu na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity a obhajobě doktorátu se roku 1939 vrátil na Slovensko a začal pracovat jako asistent na Prvním ústavu matematiky Slovenské vysoké školy technické v Bratislavě. Roku 1943 přešel na Přírodovědeckou fakultu bratislavské univerzity, ale již na podzim roku 1944 byl zatčen a deportován do koncentračního tábora. Roku 1946 převzal vedení Prvního ústavu matematiky Slovenské vysoké školy technické v Bratislavě a působil zde na různých pozicích až do roku 1979. Od roku 1952 byl členem ČSAV, v letech 1965 až 1970 předsedou SAV a místopředsedou ČSAV. Od roku 1964 byl externím ředitelem Matematického ústavu SAV a v letech 1982 až 1988 jeho řádným ředitelem. Věnoval se algebře, harmonické analýze, teorii čísel, kryptologii, teorii kódování a teorii automatů. Byl spoluzakladatelem *Matematicko-fyzikálního časopisu SAV*, který se později transformoval na uznávaný časopis *Mathematica Slovaca*.

Jur Hronec (1881–1959) po studiích na univerzitě v Kluži působil jako profesor matematiky na různých středních školách a konal studijní pobyty (např. Göttingen, Berlín, Giessen, Paříž). Roku 1923 se habilitoval na Karlově univerzitě a v následujícím roce přešel na Českou techniku do Brna, kde byl jmenován profesorem matematiky. Ve studijním roce 1928/1929 byl děkanem stavebního odboru. Když byla roku 1938 v Košicích zřízena samostatná vysoká škola technická, stal se jejím prvním rektorem. Po jejím přenesení do Bratislavy od školního roku 1939/1940 zahájil jako bezplatný řádný profesor přednášky i na Přírodovědecké fakultě univerzity v Bratislavě, na jejímž vzniku měl také nemalý podíl. Po druhé světové válce pracoval na reorganizaci vysokoškolského studia na Slovensku. Výsledkem jeho činnosti bylo mimo jiné otevření Pedagogické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. V roce 1952 opustil bratislavskou techniku a přešel na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Komenského. Věnoval se především lineárním diferenciálním rovnicím.

¹⁸ Bedřich Hejda (1901–1974), internista, je považován za zakladatele české klinické laboratorní techniky a klinické biochemie. V letech 1937 až 1950 byl přednostou Vyšetřovacího a výzkumného ústavu v Luhačovicích. Roku 1951 byl jmenován vědeckým pracovníkem Státního balneologického ústavu v Praze, v letech 1952 až 1970 pracoval jako lékař na poliklinice OÚNZ Praha 2. Věnoval se výzkumu metabolismu a diabetu.

utahán léčením, jsem jel do Prahy. V Praze jsem byl u lékaře a dostal jsem hned od UNP¹⁹ povoleno léčení v sanatoriu Palace v N. Smokovci; léčení je nutné a doba se do dovolené nezapočítává. Čekám jen na zprávu ze sanatoře, kdy mám odjet; psal jsem tam a tak snad už brzy dostanu zprávu. – (Také jsem to hned napsal Milošovi s tím, že se letos musím léčit.)

Poněvadž jsem byl unaven a dost deprimován, po zařízení nutných věcí v Praze (UMU, ped. fak., ústav aj.) jsme jeli s Majkou na týden do Poděbrad si oddechnout. Byli jsme u známých prof. Kadeř.²⁰

Teď jsem se vrátil, jsem čilejší a mám zase radost ze života a chuť bojovat. Přesto se těším na Tatry; Majka sice se mnou nemůže jet, je tam přísný režim, ale snad to tam vydržím. Zatím lékař mě dal tři týdny s tím, že mně to tam velmi pravděpodobně prodlouží.

Tak to je asi vše. –

Že se zatím reformuje studium na přírod. fak. asi víš (hlavní předmět + doprovodný předm.), už máme dotazníky na nové plat. zařazení (prof., asistentů), tak si zas zapíšeš.

Jen tam pěkně v klidu piš, ať ta algebra opravdu brzy vyjde. Schwarz bude už v říjnu!²¹

Přeji Ti a Majka se mnou, abys měl pěkné počasí a mnoho klidu a mnoho definitivně na algebře dokončil.²²

Pěkně pozdravy Ti posílají Tvoji

F. a M. Vyčichlovi.

P.S. Minulý týden jsem se dozvěděl od Vejvody,²³ že on dostal od Střidy

¹⁹ UNP pravděpodobně značí Ústředí nemocenských pojišťoven, které zajišťovalo a hradilo lázeňskou péči.

²⁰ František Kadeřávek (1885–1961) po studiu na České vysoké škole technické v Praze a na Filozofické fakultě pražské univerzity působil jako asistent deskriptivní geometrie na české pražské technice. V roce 1910 získal doktorát technických věd a o dva roky později se na technice habilitoval pro obor syntetické geometrie. Roku 1917 zde byl jmenován mimořádným profesorem deskriptivní geometrie. V roce 1920 byl pak ustanoven řádným profesorem a stal se přednostou Ústavu deskriptivní geometrie a stereotomie. Mimo to přednášel ještě na Akademii výtvarných umění v Praze. Zabýval se deskriptivní a projektivní geometrií, geometrickými příbuznostmi a teorií osvětlování. Společně s J. Klímou a J. Kounovským sepsal slavnou dvoudílnou učebnici *Deskriptivní geometrie* (1. díl, 1929, 2. díl, 1930; další vydání 1. dílu – 1945, 1946, 1950, 1954, další vydání 2. dílu – 1954). Sám vydal knížky *Perspektiva, příručka pro architektky, malíře a přátele umění* (1922), *Relief, příručka pro sochaře a architektky* (1925) a *Geometrie a umění v dobách minulých* (1935).

²¹ František Vyčichlo měl pravděpodobně na mysli knihu Š. Schwarz: *Algebraická čísla*, Edice Kruh, svazek č. 16, Přírodovědecké nakladatelství, JČMF, Praha, 1950, 291 stran. Poznamenejme, že F. Vyčichlo byl jejím odpovědným recenzentem.

²² František Vyčichlo se zmiňuje o Kořínkové práci na monografii *Základy algebry* (1. vydání, Nakladatelství ČSAV, Praha, 1953, 488 stran, 2. vydání, Nakladatelství ČSAV, Praha, 1956, 520 stran).

²³ Pravděpodobně se jednalo o Ottu Vejvodu (1922–2009), vědeckého pracovníka Bada-telského ústavu matematického, resp. Matematického ústavu Československé akademie věd v Praze.

Borůvku²⁴ už dříve a že ji jako druhé vydání beze všeho potvrdil. Zjistil jsem také, že se nikoho neptal. To asi PN vydá samo bez vydav. JČMF. Snad to zjistím od Strídy. – V tomhle budeme muset také udělat pořádek – (ale já zatím z toho odejdu).²⁵

* * * * *

V Tatr. Lomnici 5. XII. '50.

Milý Vládo,

děkuji za oba Tvé milé dopisy. Právě jsem psal odpověď na první, když situaci změnil druhý z 3. XII. t. r. Tedy k věci: Bylo řečeno Valouchem st. a dotvrzeno Medonosem (Ed. rada), že Přírodov. nakl. (PN) bude účelovým nakladatelstvím Ústředí věd. výzkumu obdobně jako Vědecko tech. nakl. (VTN). Bylo by tedy dobře se dohodnout s chemiky (o věci je dobře informován D^r Bažant²⁶ z vys. školy chem.-technol. inž. v Praze XIX. – Dejvicích – který se v PN měl starat o chemii, je asistentem prof. Šorma.²⁷ Má telf. do ústavu (chem. škola 744-51 tuším) a do bytu 226-51 linka 23). Dále by se mělo jednat s Dr Vlasákem a Medonosem. Jde o dvě možnosti:

a) Utvořit samostatné nakl. MFCH jako účelové ÚVV.²⁸

²⁴ Otakar Borůvka (1899–1995) studoval na České vysoké škole technické a na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Roku 1922 vykonal státní zkoušky z matematiky a fyziky a v následujícím roce obhájil doktorát. Po studiu u profesora E. Cartana na univerzitě v Paříži se roku 1928 habilitoval na Masarykově univerzitě v Brně. Teprve v roce 1934 byl jmenován mimořádným profesorem, třebaže návrh na jeho jmenování byl podán již v roce 1929. Po uzavření vysokých škol v roce 1939 byl jako většina jeho kolegů poslán na dovolenou s čekatelným a během války se věnoval vědecké práci. V roce 1946 byl jmenován řádným profesorem matematiky na brněnské univerzitě a působil zde až do roku 1970. Řadu dalších let ještě aktivně pracoval v Matematickém ústavu Československé akademie věd v Brně. V letech 1947 až 1958 externě působil na bratislavské univerzitě. Věnoval se diferenciální geometrii, teorii grafů, algebře a diferenciálními rovnicím. V roce 1965 založil časopis *Archivum mathematicum*.

²⁵ František Vyčichlo měl pravděpodobně na mysli Borůvkovu knihu *Úvod do teorie grup*, KČSN, Praha, 1944, 80 stran. Její 2. rozšířené vydání vydalo Přírodovědecké vydavatelství v Praze v roce 1952 (154 stran), 3. přepracované vydání vyšlo pod názvem *Základy teorie grupoidů a grup*, Nakladatelství ČSAV, Praha, 1962, 216 stran.

²⁶ Zdeněk Bažant (1879–1954) byl významný český technik, od roku 1902 vyučoval na české technice v Praze, kde byl roku 1918 jmenován řádným profesorem. V letech 1923/1924 a 1945/1946 byl rektorem této školy. Zabýval se zejména statickými výpočty stavebních konstrukcí (*Stavební mechanika I–IV* (1918 až 1955), *Nauka o pružnosti a pevnosti* (1955) a *Technický průvodce – Statika stavebních konstrukcí* (1946)). Od roku 1928 byl předsedou České matice technické, od roku 1952 akademikem ČSAV. Pracoval také v Československé obci sokolské.

²⁷ František Šorm (1913–1980) byl českým chemikem a zakladatelem našeho moderního výzkumu organických látek. Od roku 1946 působil jako profesor organické chemie na VŠCHT v Praze. V letech 1950 až 1970 byl ředitelem Ústavu organické chemie a biochemie ČSAV (akademikem od roku 1952, v letech 1962 až 1969 předsedou ČSAV). Věnoval se výzkumu terpenoidů, steroidů, peptidů a nukleových kyselin.

²⁸ ÚVV značilo *Ústředí vědeckého výzkumu*.

b) *Dnešní nakl. JČMF spolu s nakl. chem. spol. přiřadit k VTN jako samostat. (alespoň částečně) oddělení.*

U druhé možnosti by se muselo jednat také s ing. Nádvorníkem.²⁹ Druhou eventuality bude asi podporovat Medonos i Nádv., kteří o věci hovořili se mnou už dříve. Také Bažantovi obě možnosti jsou známy. Než jsem odjel, mluvil jsem s ním telefonicky o b), poněvadž se mně nic věci nelíbily. Také Bažant byl s ediční činností PN nespokojen a říkal, že už víc se obrací na VTN. Řekli jsme si, že o věci pohovoříme až se vrátím. A nevydrželo to.

Ostatní přírodní vědy (ale je mně jich líto) mohou přiřadit k nakladatelství bezvěrců.

Domnívám se, že věc je vážná a že by bylo dobře intervenovati u ministra infor. To by měl prof. Bydžovský,³⁰ Jarník a Val. st. Vše by mohl eventuelně podpořiti také ÚMÚ. Ovšem platforma musí být předem dohodnuta s Vlasákem a Med. resp. Nádvorníkem.

Samostatné naklad. MFCH podřízené ÚVV bylo by ovšem nejlepší (Poláci mají dokonce nakl. pro M.) Staralo by se o vědu, aplikaci i popularizaci co nejlépe a dělali by to lidé, kteří to dělali.

Ve VTN snad by bylo možno také určité samostatnosti docílit.

Po polit. lince může Bažant jednat s Dr. Jirdou³¹ z min. inf. a presidia Ed. rady, který je dobrý jeho známý, pak se Zikou (?)³² taktéž z min. inf., který má věci naklad. na starosti. Zelinka³³ může jít s ním také mimoto na Bareše³⁴

²⁹ Pravděpodobně se jednalo o Miroslava Nádvorníka (1921–1989), českého knihovníka a propagátora knihovnictví.

³⁰ Bohumil Bydžovský (1880–1969) řadu let učil na středních školách, od roku 1917 do roku 1957 byl profesorem matematiky na Univerzitě Karlově. Ve školním roce 1930/1931 byl děkanem Přírodovědecké fakulty UK, v letech 1946/1947 a 1947/1948 rektorem. Zabýval se především analytickou a algebraickou geometrií. Sepsal řadu odborných prací a vysokoškolské učebnice *Úvod do analytické geometrie* (1923, 1946, 1956), *Základy teorie determinantů a matic* (1930, 1947), *Úvod do algebraické geometrie* (1948) a jako spoluautor série středoškolských učebnic. Velkou pozornost věnoval otázkám vyučování matematice, mnoho let pracoval při ministerstvu školství a angažoval se v reformních aktivitách (sepsal knihu *Naše středoškolská reforma* (1932)). Byl dlouholetým předsedou Jednoty českých (československých) matematiků a fyziků (v letech 1921 až 1934 byl hlavním redaktorem Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky), byl členem Královské české Společnosti nauk a České akademie věd a umění.

³¹ Nejspíše se jednalo o Miroslava Jirdu (1895–1970), středoškolského profesora, překladatele z francouzštiny a němčiny.

³² Pravděpodobně se jednalo o Josefa Ziku (1921–1981), knihovníka a literárního teoretika.

³³ Rudolf Zelinka (1907–1965) po studiu na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity učil na měšťanských a středních školách v Čechách a na Moravě. V letech 1950 až 1965 byl vědeckým pracovníkem a později zástupcem ředitele Matematického ústavu ČSAV. Podílel se na vzniku a organizaci československých matematických olympiád. Sepsal několik středoškolských učebnic matematiky a dlouhá léta byl redaktorem časopisu *Matematika ve škole*.

³⁴ Pravděpodobně se jednalo o Gustava Bareše (1910–1979, vlastním jménem Breitenfeld), českého novináře a politika. Od roku 1926 byl aktivním členem komunistického mládežnického hnutí, ve 30. letech redigoval plzeňskou Pravdu, Rudé právo a Haló noviny. Za druhé světové

a pak Reimana až bude platforma dohodnuta. Mohou říci, že si kádrově na takové nakl. pro MFCH úplně vystačíme. Všichni si pomůžeme a půjde to.

K Tvému prvnímu dopisu: Ještě bude chvíli trvat než na technice se vše dá do pořádku. To se nediv, že Srovnal³⁵ se snažil, aby Martan³⁶ za jeho přímluvy udělal zkoušku. Chce mít kolem sebe lidi, kteří by mu byli zavázáni a pomáhali mu. Martan je měkký, není sice hloupý, ale dá se využít, pochází z prostředí soc. velmi slabého, je zavalen adm. prací, politicky nevyhraněný – teď ve straně od r. 48 – a rád by si zajistil postavení, tak Srovnal poslouchá a nedbá, že čas plyne a on se neučí. Ten hoch, kdyby měl dobré vedení, čas k práci, představeného, který mu nic nesleví a pomůže mu, tak se naučí co chceš. Byl jako student na reálce pilný, svědomitý a měl vždy vyznamenání. Na tech. u Hrušky³⁷ a Srovnal to s ním dopadlo takhle – zapomíná věci a křiví mu charakter. –

Také Vl. Knichal³⁸ mně psal a telefonoval o svízlech, které má se stroj.

války byl v SSSR; podílel se na československém vysílání moskevského rozhlasu. Po válce byl šéfredaktorem Rudého práva (1945–1946) a Tvorby (1946–1952). V letech 1946 až 1952 byl členem ÚV KSČ, 1949 až 1952 členem předsednictva ÚV KSČ, 1949 až 1951 zástupcem generálního tajemníka ÚV KSČ, 1951 až 1952 tajemníkem ÚV KSČ, 1948 až 1954 poslancem Národního shromáždění. Od roku 1955 do roku 1963 pracoval v Ústavu dějin KSČ, v letech 1963 až 1970 přednášel na Fakultě osvěty a novinářství UK. V roce 1970 byl vyloučen z KSČ a musel odejít z veřejného života.

³⁵ Nejspíše se jednalo o Antonína Srovnal (1898–1971), profesora matematiky na ČVUT.

³⁶ František Martan (nar. 1919) studoval na ČVUT, odkud přešel na Přírodovědeckou fakultu UK, kde se připravoval na dráhu středoškolského učitele. V roce 1939 složil první státní zkoušku. Během druhé světové války pracoval jako pomocný dělník a později jako technický úředník. Od října 1945 působil jako smluvní asistent matematiky na Vysoké škole strojíňní a elektrotechnického inženýrství ČVUT. V roce 1946 ukončil vysokoškolské studium složením druhé státní zkoušky a v roce 1950 se stal řádným asistentem matematiky na ČVUT. Teprve v roce 1962 získal kandidaturu věd za práci *Numerické a grafoanalytické metody zpětné Laplaceovy transformace* a o rok později se habilitoval na Elektrotechnické fakultě ČVUT pro matematiku (práce *Aproximace signálu s nekonečně širokým spektrem*). V roce 1963 byl jmenován vedoucím dislokované katedry matematiky tzv. poděbradské části Elektrotechnické fakulty ČVUT; vedl ji až do jejího zrušení v roce 1983. Od roku 1983 až do roku 1988 působil na Elektrotechnické fakultě ČVUT v Praze. Věnoval se integrálním transformacím, numerickým metodám a matematické statistice.

³⁷ Václav Hruška (1888–1954) po studiích na české technice a na české univerzitě v Praze se roku 1911 stal asistentem na pražské české technice. Později se na této škole habilitoval a působil jako profesor aplikované matematiky. Zabýval se Abelovými funkcemi a numericko-grafickými metody (*Počítání grafický a graficko-mechanický* (1923), *Teorie a praxe numerického počítání* (1934) (u obou spoluautor Václav Láska), *Počítání grafický a graficko-mechanický* (1952)). Svými osobními kontakty a intervencemi pomohl například při založení Laboratoře matematických strojů (později Výzkumný ústav matematických strojů).

³⁸ Vladimír Knichal (1908–1974) po studiu na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity zde pracoval v letech 1929 až 1939 jako asistent. V roce 1936 svou práci na rok přerušil a odjel na roční studijní stáž do Varšavy. V roce 1937 se habilitoval, ale během války působil jako středoškolský profesor na různých školách v Praze. Na podzim roku 1945 byl pověřen konáním přednášek na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně a v následujícím roce zde byl jmenován mimořádným profesorem. Současně přednášel také na Pedagogické fakultě brněnské univerzity, Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity a na Fakultě inženýrského stavitelství Českého učení technického v Praze. V roce 1950 se stal vedoucím oddělení tech-

školou a se školou elektrotech. Nejrady bych hodil obě přes palubu a řekl, aby si udělali katedru matem. sami, ale kvůli samotné matematice na technice si to nesmíme dovolit. Je třeba proti zloduchům bojovat a odstranit je.

Proto myslím, že jsi jednal dobře. Martan se může učit, proto ať Srovnal jej uvolní od zbytečných věcí a zastupování ve věcech, které má dělat sám a ať se naučí co neuměl. Ne-li ať jde pryč.

Bolestivě se mne dotkla zpráva o Dr. Jonášovi.³⁹ Snad se dobou z toho stavu dostane. Dnes takové choroby dovedou dost úspěšně léčit. – A nyní něco o sobě: Připravuji se k návratu před svátky. Hrot mám dobrý po inj. léčbě doma a tady, asthma se též zlepšilo po inhalaci bronchosydrinu a tatranském vzduchu. A tak se po 7 nedělích vrátím. Léčbu budu muset opakovat asi (4–5 neděl) v září (nebo konec srpna a září) v tatr. sanatoriu. To jsem zvědav, jestli mně to dají i když to lékař tu napíše. Kdyby jen tak mohl člověk sám na svou pést; ale to nenajdeš nikde ani chalupu, kde by bylo místo. V celých Tatrách je jen dnes 600 míst (podle sdělení v T. Lom. na MNV)⁴⁰ pro turisty nebo jiné příchozí hosty ... Majka je teď tady a poněvadž už byla ze mne divá, tak si musí trochu spravit nervy a počká tu v T. L. na mne. Zatím tu chumelí, je 30 cm prašanu. To by se jezdilo! Na Kežm. chatě už jsou lyž. kursy přes 14 dní! – Už čtu trochu Michlina⁴¹ a těším se na vás všechny. Jsem vděčen za všechny milé zprávy a pozdravy, které mne zvedaly z deprese a už vidím jak opět budu se všemi vámi poskakovat v bubnu dění na jednom místě. A kdy se nám podaří postoupit dál?

Vyprošuji si pozdravy pro milostivou paní matku a upřímně znovu Ti děkuji za zprávy a srdečně Tě s Majkou pozdravujeme.

Tvoji F. a M. Vyčichlovi.

★ ★ ★ ★ ★

nické matematiky v Ústředním matematickém ústavu a v roce 1954 vystřídal E. Čecha ve vedení Matematického ústavu ČSAV, který spravoval až do roku 1972. Věnoval se především teorii čísel a teorii reálných funkcí.

³⁹ Snad se jednalo o Vratislava Jonáše (1899–1968), předního českého kardiologa a vedoucího Katedry interních chorob na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy.

⁴⁰ MNV značí *Místní národní výbor*.

⁴¹ František Vyčichlo četl práci ruského matematika Solomona Grigor'jeviče Michlina (1908–1990); mohlo se jednat o monografii *Integral'nyje uravnenija i ich prilozhenija k nekotorym problemam mekhaniki, matematičeskoj fiziki i techniki* (OGIZ, Leningrad, 1949, 380 stran), která vyšla později v českém překladu pod názvem *Integrální rovnice a jejich použití při některých problémech mekhaniky, matematické fysiky a techniky* (přeložil Otto Vejvoda, Přírodovědecké vydavatelství, Praha, 1952, 340 stran). Poznamenejme na okraj, že výše zmíněná monografie byla přeložena i do angličtiny a vydána pod názvem *Integral equations and their applications to certain problems in mechanics, mathematical physics, and technology, translated from the Russian by A. H. Armstrong* (Pergamon Press, Oxford, 1964, XIV + 341 stran).

V Praze dne 4. července '54.

Vážený soudruhu děkane,

okolnost, že katedra mat. a desk. g. na fakultě inž. stavitelství ČVUT, kterou vedu, je zabezpečena odb. silami (docenti jsou navrženi k jmenování), dále práce, kterou jsem konal v uplynulém půl roce ve funkci proděkana a pravděpodobnost veliká, že v ní budu pokračovat a konečně můj zdravotní stav v posledních dnech mne nutí k tomu, abych Vás požádal, abyste urychlil jednání o moje převedení na Vaše pracoviště.

Jsem ochotem ovšem pomoci fakultě inž. stav. i v budoucnu v některých naléhavých věcech mého oboru, aby práce katedry mat. a desk. g. netrpěla, zejména pokud jde o uvedení do funkce nových docentů a o školení aspirantů apl. matematiky, nebo o práci asistentů v geometrii.

Váš

F. Vyčichlo.

★ ★ ★ ★ ★

V Praze dne 11. 8. '54.

Milý Vládo,

děkuji Ti vřele za starosti a za dopisy ve věci mého převodu na KU. Dostal jsem také dopis od s. rektora Trnky⁴² (ČVUT) z 31. VII. '54. Podle tohoto dopisu nejsou v srpnu v Praze ani rektor ani náš děkan Patočka⁴³ a proto navrhuje, aby se schůzka uskutečnila na začátku září. Bude proto nejlepší svolat schůzku v první zářijový týden. Doufám, že i Ty už budeš v Praze.

Těším se na shledanou s Tebou, poněvadž mám několik věcí (JČMF) na srdci.

Věřím, že jste se dobře zotavili v Tatrách, myslím, že toho bylo po té roční dřině málo. Proto dobře uděláte, když hned pojedete.

Vyřizuji pozdrav od Majky a srdečně Vás vítám.

Tebe a paní Olgu upřímně pozdravuje

Franta.

⁴² Zdeněk Trnka (1912–1968) byl český elektrotechnik. Od roku 1935 do roku 1937 byl asistentem na ČVUT, v letech 1938 až 1945 pracoval v různých podnicích, od roku 1945 přednášel na ČVUT. Zabýval se teoretickou elektrotechnikou, elektrickým měřením a teorií servomechanismů (*Teoretická elektrotechnika* (1953) a *Servomechanismy* (1954)).

⁴³ Cyril Patočka (1909–1982) byl český hydraulik a vodohospodář. V letech 1935 až 1939 a 1945 až 1982 přednášel na ČVUT (od roku 1954 profesor), za války pracoval u různých stavebních firem. Věnoval se hydraulice, hydrologii a úpravám toků (*Hydraulika pro vodohospodářské stavby* (spoluautor, 1968), *Hydraulika* (1974) a *Úpravy toků* (spoluautor, 1989)).